

R e s p u b l i c a .

Fjodor Ivanovič Ť u t č e v /1803 - 1873/:

Z tvých očí vytratil se cit,
v tvých slovech pravde nechce žít,
a duše - kde ji máš?
Přiznej si i to poslední:
bez tvůrce běží noci, dni,
darmo se modlívaš!

1836

Ze vzpomínek na konec II. svět. války.

Strach a zoufalství rostly krok za krokem, vlaku jedoucího po neuvěřitelně mistrném díle sovětských ženistů, kteří postavili nad zničenými tunely trať z kratičkých kousků kolejnic železnice zničené ustupující wermacht. A pak konečně. Na první stanici na Slovensku u zaječích stop na zěvěji čekali na nás americké Studebackery s americkou hvězdou prebarvenou na růžovo. Byli to šoféři od sboru z Košic. V košických třesech se hrůzou z Rudé armády a sužovaných poplašenými zpravami o odvlékání obyvatel východního Slovenska na Sibiř jsem na československém území osvobozeného Československa získal rozkaz generála Z n a m e n á č k a posílajícího mě na frontu v Dovalové před Liptovským sv. Mikulášem. Ale nežli jsem po několika dnech našel volné místo ve Studebackeru od Baku až po Dovalovo jsem nikde nenašel ani jediné sovětské vojenské auto. Setkal jsem se s řadou důstojníků bývalého Slovenského štátu, s prostými vlastenci i s prospěchářskými kolaboranty nyní komunistického vydání a i s důstojníky kteří přišli z hor kde bojovali za povstání a vyprávěli o ne vždy skvělém díle velitelů, které tam dopravila Rudá armáda. Vedle vojáka vezoucího do týlu fronty v Dovalové mouku jsem ujížděl jako by mi hlavu zapálil. Pryč od Košic, skrývajících se za sedmi zámky, pryč od vládkyně košického rozhlasu S v y O u t r a t o v é nyní komunistky, netající se tím, že je výtečné, že prezident B e n e š v Moskvě ustoupil součást republiky Podkarpatskou Rus a ponechal na pospas Rusům svého zástupce a státního delegáta ministra Františka N ě m c e, jenž z Londýna přijel toto území převzít stejně jako Slovensko až budou vyouzeni Němci a Vlasovci prchající do amerického zajetí. Pryč od sartičího ovzduší, od intrik a rozčilených rozhovorů o chování Rudé armády. V Dovalovém uvítán nadhernou vůní rezného chleba, na velitelství ke generálu Ch o c k é m u zástupci velitele sboru generála S v o b o d y, který byl v Moskvě s Benešem. Nejprve se jdi hlásit na osvětu k R e i c i n o v i, řekl mi Chocký, pak k příjdu k večeři.

- "A, další západák", vítal Reicin jehož později za procesu se Slánským oběsili.

- "Ty nášivky s našpisem "Czechoslowakia" si z ramen odpáreš a vyfesuješ ruskou uniformu", našizoval.

Nicméně v battledressu, baretu a s našivkami jsem dorazil až do Prahy. Ten den byl první jarní den.

- "Já zastupuju Svobodu, který je v Moskvě s Benešem", řekl Chocký, "aby tam dokončili sestavu Gottwaldovy vlády a vládní program, což pak vydají živě ze Košickou vládu a Košický program. Dávej si pozor na jazyk, nemohl jsi přijít v horší chvíli."

- "Ale pane generale," pravil jsem nad palačinkami, "proto jsme přece nešli do armády".

- Chocký řekl: "Mlč, zatím mlč a jdi do redakce novin jak tě posílá Reicin. Ten má nyní více moci než já."

I nad Dovalovem visela košická mlha úkladů o životy vojáků ze Západu, o samostatnost státu, o smrt masarykovské republiky. Šéfredaktor vojenských novin, novopečení komunisti zalykající se horlivostí někdejší bratřilavský miliónář mně vyslyšel poněkud obhrouble.

Pro té zrušivé potyčce byl jsem rozhodnut dostat se stůj co stůj na čistý vzduch fronty, mnohem méně nebezpečné nežli Košice nebo týl armády. V redakci jsme slyšeli leccos. To že hned po porážce Německa Rudá armáda zahájí válku proti Británii. Výsměch všemu západnímu, včetně našich letců zdecinovaných z bojů na Británii a nad Německem. Ale slyšel jsem též z úst zpočátku mlčících vojáků o jejich strastech v Rusku. Popisy jak t.zv. osvěta je vlastně politický komisariát, který z někdejších plinkovců a špatných živlů organizuje v obcích NS a národní výbory. Viděl jsem že vojenské noviny neměly jedinou vlastní reportáž od sboru z fronty, válku krylo jediné moskevské válečné komuniké.

- "Chcete budovat novou lidově demokratickou armádu," řekl jsem šéfovi, "ne to přece také potřebujete vtělit do její tradice boje sboru na Slovensku. Půjdu jako reportér do přední linie odkud se vždycky vrátím, když něco bude napsat novinám reportáž z fronty."

Po překvapení, jistých rozpacích a průtahách jsem dostal papíry a s terénním vozidlem "antilopa", řidiče. Ale to bylo až potom, kdy třetí divize sboru pod velením mého bývalého velitele v Anglii, štábního kapitána V i k y, hládce prorazila severně nad Váhem frontu směrem na západ. Bylo to minutu po půlnoci na Veliký pátek. S rotou přítele nadporučíka F e r r a t k y z Uherského Hradiště, kterého pak omylem zastřelili u Vsetína jsme prorazili německou obranu a ráno vstoupili do Jaňovce. Před útokem u jednotek prvního sledu jsem se dozvěděl o trestaneckých rotách, složených hlavně z Rusů věrnych staré republiky i o tom jak Rusové posílali naše důstojníky přicházející ze západu na osobní průzkum aniž jim co řekli o minových polích. Rusíni říkali - "Doufáme, že padneme, neboť do Sovětského svazu nechceme." Bojovalo se zbraněmi I. svět. války až do Martina. A tu na středním Slovensku nastala zázračná změna. Zmizely pověsti, že Slovensko se prohlásí za další sovětskou republiku. Byl to prostě zázrak, který zachránil okleštěný stát až do puče v únoru 1948. Stalo se totiž, že obyvatelstvo, mezi nímž se přece jen zachovalo něco ze staré republiky se obrátilo k zastrahování osvětovců komisařů zády. Strach si žádá dvou - jednoho, kdo zastrahuje a druhého, který se bojí.

V Martině nasedkl k nam do "antilopy" z Podkarpatské Rusi sotva vyvážnuvší ministr Fronty Němec. Teď byl stejně nic jako já. Od Žiliny přes Jeseník jsme hládce projeli mezi jednotkami ustupujících Němců ke Vsetínu. Tam rozloučil jsem se s Němcem spěchal jsem přes jižní Moravu a západní Slovensko spěchal jsem mezi kolonami armád na Brno. Počátkem května naše vozidlo uhánělo Hanou a pak po olomoucké silnici k Brnu. Jeli jsme na bojiště u Slavkova, mezi kvetoucí pole. III. ukrajinská fronta měla právě malé utkání s ustupujícími Němci tam, kde kdysi ustupovala ruská armáda poražená Napoleonem. Bez ohledu na utkání táhla dál nekonečná kolona, selské vozy, ukořistěné od střední Asie až sem a naložené fantastickými náklady kořisti. Nezapomenu na šedivého Tatara, pohanějícího hřebíkem na konci tyče své spřežení baktrijských velbloudů. A po obou stranách vozů, živá zásoba potravin armády, kilometry dlouhé a půlkilometry široké proudy koní, krav, ovcí, prasat a koz i buvolů opět od Asie až sem na střední Moravu. A tyto dva pomalu postupující proudy hlomozily, spásaly žární pole obracející se v prach. Brno zbytečně ostřelované sovětským dělostřelectvem hořelo. Pak začalo radio Praha volat o pomoc. Ale to už byla na Českomoravské vysočině, kde několik dní po oficiálním konci války padly za přestřelky s prchajícími Němci poslední výstřely.

Sovětské velení zdrželo postup sboru na Prahu, kam jsem se dostal o před ním 13. května. Na západě E i s e h o w e r nedovoli postup naší anglické brigádě. Tož Prahu před příchodem Rudé armády zachraňovali Vlascovci. Radio BBC. Serie svědectví z konce II. světové války jak ho zaznamenávají generál Alois Liška, majora Josefa Buršíka a profesora Nikolaje Andrejeva.

Situace církve za socialismu.

Všeobecně lze říci, že v Polsku komunistické úřady nedodržují zásady jež byly přijaty. Kardinál Stefan Wyszyński, krátce po skončení návštěvy ve Vatikánu sdělil, že vláda nesplnila podmínky jež měly normalizovat vztahy mezi církví a státem. V této souvislosti poukázal hlavně na skutečnost, že úřady se nijako neusilují o to, aby se zachovávala rovnoprávnost věřících i když to zaručuje polská ústava.

Podobný stav existuje i ve východním Německu. Účastníci nedávné konference biskupů východního Německa konstatovali, že věřící občané mají nevýhodně postavení ve všech oblastech života. Zdůraznili, že tento hon proti věřícím je v rozporu se dvěma zakladními dokumenty, které se východní Německo slavnostně zavázalo dodržovat. Prvým je Charta Spojených národů, jejichž členem je i východní Německo a druhým je i sama východoněmecká ústava jejíž 20 paragraf zní takto: "každý občan NDR má stejné práva a povinnosti bez ohledu na národnost, náboženské přesvědčení bez ohledu na sociální původ a své postavení."

Kdyby se tyto práva uskutečňovali, katolíci, či už v Polsku, Československu, Chorvatsku, Maďarsku, NDR, případně na Litvě by sotva hovořili o nějakém náboženském pronásledování a příslušníci jiných vyznání by se též sotva ohrazovali, že jsou terčem náboženského pronásledování. Kdyby v komunistických zemích vskutku respektovali samotné jejich vlastní ústavy o sobě projevu a vyznání sotva by se tam opakovali případy náboženského pronásledování symbolizované tolikými jmény duchovních otců až už v Československu, Maďarsku, východním Německu a jinde.

To byla úvaha Rolanda Demetra z Hlasu Ameriky.

Š e l e p i n kontra Brežněv.

Podle zásadního vzoru poznačeného za stalinské éry frakčními boji na život a smrt, vychýlí se kyvadlo kremežské politiky raz doprava, raz doleva. Směr do prava představuje dnes Brežněvova linie v zahraniční politice. Opírající se o skupinu věrných maršálů pokouší se Brežněv rozšířit svou sféru mocenského vlivu Sovětského svazu na celém světě. Prostřednictvím zvýšeného zbrojního úsilí, snížením sputřby sovětských občanů a svépomocí celosvětové komunistické propagandy a špinavého aparátu. Mírové ideologie a frazeologie jsou při tom jen cynickým prostředkem k násilné mocenské politice, hovořící o míru a koexistenci, ale mínící "pax sovietica" jako nucené přizpůsobení realitám vytvořeným sovětskou armádou.

Levá komponenta sovětské politiky se projevuje z času na čas boji o moc a linii v moskevském politickém byru. Cenzura je však tak perfektní, že zřídka kdy pronikne na venek ohlas hlučného boje. Ale i tak se dá z projevů a článků stranického tisku vysledovat přibližný i když neúplný obraz faktických úmyslů protibrežněvovské frakce. Tak např. dnes odstoupivší člen byra, prý na vlastní žádost Alexandr Šelepín se už v létě 1973 pokoušel naznačit Západu promyšlený alternativní program k Brežněvové politice síly. V odborářském orgánu "Trud", kontrolovaném Šelepínem vyložil jakýsi profesor B a g l a j 8.srpnem 1973 koncepci, která v mnohém připomínala zahraničně politická téze Rumunska, Jugoslávie, jako i mnohých španělských a italských komunistů, tedy levého křídla světového komunismu. "Bylo by nesprávné", napsal tento odborářský ideolog, "vést antiimperialistický boj vždy jen z hlediska konfrontace, horečkovitého zbrojení, dělení světa na vojenské bloky". "Mezinárodní dělnická hnutí nikdy neakceptovalo strukturu bloků v mezinárodních vztazích jako je vůbec rozdělení světa na Východ a Západ optickým klámem. Rozdělení tříd neprobíhá mezi Východem a Západem, ale mezi silami pokroku a reakce."

A deník "Rheinische Merkur" pokračuje: Touto tezí se Šelepínův stoupelec dotýká nejvnitřnějšího jádra dožtriny o koexistenci. Neboť rozdělení světa je předpokladem pro pokus kremežských předáků zvrátit mezinárodní rovnováhu sil gigantickým zbrojením Sovětského svazu na převahu Moskvy. Ve slověch sovětského maršála G r e č k a se to projevuje takto: "Čím lépe je Sovětský svaz vyzbrojený, tím pokojnější bude svět." Proti touto konceptu klade Baglaj koncepci aktivního revolučního boje. Přednosti této formy boje vidí ve výhodných možnostech vlivu komunistů na dělnickou třídu na Západě, jako i na revoluční potenciál třetího světa. Světová revoluce se může njelepe up-

latnit v podmínkách míru, bezpečnosti a ozbrojení. Jakákoliv politika vojenské konfrontace oslabuje socialismus. Světové revoluční a mesašské podtóny v článku "Trudu" by měli Západu zakrýt pohled na zásadně pacifické jádro tohoto programu. Šlo zřejmě o náhledy širšího opozičního proudění v politickém byru. Už dávno naléhá předseda Rady ministrů Alexej K o s y g i n a skupina napravených stalinistů S u s l o v, P o d g o r n y j a Š e l e p i n na modernizování sovětského systému, aby zkostratelou sovětskou byrokratickou říší připravili na zatežkavací zkoušky, především na kontroverzi s Čínskou lidovou republikou.

Suslov v listopadu 1973 v úvodním projevu ve Vilně demonstrativně obešel argumenty armády, že zvýšení zbrojení zvyšuje i vynalíčky na mír. Pět členů politického byra se nepřipojilo v srpnu 1968 k Brežněvovému rozhodnutí vojensky intervenovat v Československu. Z rozličných příčin se zasazovali za zvýšení životní úrovně na základě redukování zbrojení. Odstranění Šelepina z politického byra silně oslabilo front sovětských neisolationistů. Upevnění pozic přívrženců zbrojení nemožno přehlížet. Brežněv zřejmě definitivně překonal krizi z minulé zimy a má kremelskou politiku pevně v rukou. Nepriek k tomu nemá Západ nijaké důvody k radosti. Nejen mezi komunistami platí - tak jako zděrazňování míru, neznámená politiku umírněnosti a rozumu, právě tak nelze srovnávat machomluvný revoluční slovní radikálismus s politikou nerozumnosti a agrese.

20. výročí V a r š a v s k é h o p a k t u .

Je to krátká bilance moskevského dopisovatele radie "Deutsche Welle" Arna Meiera.

Agresivní, militaristický, nepřátelské uvolnění - tož jsou jen některé prívlastky, které ve východní Evropě všeobecne častují severoatlantické spojenectví. Mírumilovný, defenzivní, pokrokový - to je zase charakteristika V Varšavského paktu v jeho vlastních řadách. Paktu, který 14. května oslaví 20 let svého trvání. A niekoľko ani jedna z členských zemí doteraz s výjimkou * Albánie, jež vystoupila v r.1968 po intervencii v Československu, nevypověděla svoje členství, príslušná smlouva se automaticky produžuje o ďalších 10 let.

Politike uvolnění v posledních letech až po Vídeňskou konferencii o redukování početních stavů v Evropě nedokázala nic změnit na vojenských frontech obou bloků. Na obou stranách se dále zbrojí při čemž východní tempo dělá na Západě nemalé starosti. Skončení Evropské konference o bezpečnosti bude mít pro Varšavský pakt novou situaci v tom smyslu, že tento bude muset změnit argumentaci pro svoji existenci. 11. článok Varšavské smlouvy má formulaci, že v prípade vytvoření systému kolektivní bezpečnosti v Evropě a při uzavření príslušné celoevropské smlouvy, ztrácí svoji platnosť. No v zemích východní Evropy sotva někdo přijde na myšlenku vysvětlovat si výsledky Evropské konference do těch důsledků, že by tím zpochybnil Varšavský pakt. Prní náznaky vojenské spojenecké teorie je ale již začínají črtat.

"Kutnosť spolupráce", četli jeme v sovětských vojenských novinách "Krasnaja zvezda", "se nezmenšila, naopak vzrostla". Velké začery politického * ovzduší za posledních 20 rokov se odrazily i na Varšavském pakte. Svého času založily toto spojenectví s výslovným poukazem na založení západoevropské unie a jak se doslova hovorilo vzhladem na t.zv. remilitarizaci západního X Německa, zvláště na jeho zahrnutí do atlantického bloku. Tyto skutečnosti podle názoru smluvních partnerů žičili údajně nebezpečii nové války a ohrožovaly národní bezpečnosť mírumilovných statů. Mezitím jsou, ale sféry veľmoci Spojených statů a Sovětského svazu dávno přesně vytýčené a status quo v Evropě se nedá nijak změnit. Jasným príkladem toho bylo vpochoďování vojsk Varšavské smlouvy kromě Rumunska, do Československa v r.1968, při kterém Washington nezasažil. Jako odůvodnění akce uvedli kromě jiného ohrožení socialistického zřízení v Československu, jako i tvrzení, že strana je volala o pomoc. No text Varšavské smlouvy neobsahuje nijakou dohodu o opatřeních proti vlastním členům.

Země Varšavského paktu, Sovětský svaz, NDR, Bulharsko, Polsko, Rumunsko, Maďarsko a Československo jsou dnes vojensky silnější než kdykoliv předtím. Jejich politická soudržnosť je napriek zahranične-politické svévolnosti Bukurešti pevná. I Sovětský svaz se musel smířit s ztrátou některých pozic v ideologickej a politickej oblasti. Moskvě se však nepodařilo udělat z politického poradního výboru paktu orgán rovnající se kvalitou Radě NATO. Slabší partne-

ni spojení dávají nadále přednost dvoustranným rozhodnutím v důležitých politických otázkách. Vojensky úplně závisí na Sovětském svazu, který nikdy nepustil z rukou hlavní velení paktu. No a na tom se pravděpodobně nic nezmění ani v nejbližších 10 letech.

Situace v S o v ě t s k é m svazu.

Andrej Sacharov držel právě se svojí manželkou J e l e n o u třídní hladovku v Moskvě na protest proti úřednímu odmítnutí povolit manželce Sacharova léčebnou cestu do ciziny. V Moskvě se dnes objevilo poslední číslo časopisu "Kronika běžných událostí". O tomto vývoji píše Janis Sapiec. BBC.

Je už dost udivující, aby člověk v právním státě musel nastoupit hladovku, když chce obdržet pro svou manželku povolení k cestě do ciziny za účelem lékařské léčby. Nejčudnější však je, když tento člověk je jedním z největších učenců toho právního státu. Dr. Andrej Sacharov dostal neuvěřitelné sovětské vyznamenání za práce na poli nukleárního výzkumu, dokonce je označován za otce ruské vodíkové bomby. Ale nyní s ním sovětské vrchnosti zachází jako s nějakým vyvrhelem. A příčinou tohoto všeho je velký zájem dr. Sacharova o lidská práva, tedy pozornost, kterou on věnuje porušování lidských práv v Sovětském svazu. Což ho již v mnoha případech vedlo k příchovu za politické vězně v Sovětském svazu a obhajovat je.

Manželka dr. Sacharova trpí na těžkou oční chorobu - glaukomu, která je důsledkem úrazu z r. 1942, kdy bomba zasáhla železniční vůz ve kterém ona pracovala jako ošetřovatelka. Je údajně vedena jako vojenská invalidka a podrobila se už pěti operacím v různých klinikách, kde se odborníci pokusili zastavit její slepnutí. Od začátku letošního roku se však její zrak rapidně zhoršuje, je už nyní na levé oko úplně slepá a říká, že urychleně trácí zrak svého pravého oka. Před 6 týdny sovětské vizovní úředníky formálně odmítli vydat povolení aby se mohla odebrat na speciální kliniku prok tuto chorobu v Itálii. Sám dr. Sacharov i jeho paní pokládají toto odmítnutí za represálii, pro jeho účast na kampani za lidská práva v Sovětském svazu. Dr. Sacharov překl, že hladovku začali tak, aby její začátek byl na 30. výročí konce II. světové války. Oznamil tuto hladovku 8. května a řekl, že jménem i jeho ženy apeluje na vojenské spojence Sovětského svazu Británii, Francii a Spojené státy, jako i na německého spolkového kancléře Helmuta S c h m i d t a. V naději, že mu vyslouží více z mezinárodní pomoci Sacharov žádá o povolení, aby mu dovolili jít do ciziny se svou ženou.

Pro hnutí za lidská práva v Sovětském svazu je nejvýznamnější nejnovější vydání "Kroniky běžných událostí". Z tohoto tajného časopisu vychází nyní již 8. ročník. Je v něm bohatství podrobných informací, které časopis podává o situaci disidentů a o zacházení s politickými vězni v Sovětském svazu, v pracovních táborech. Toto 35. číslo nese datum 31. března a je ho 63 stránky strojopisu. Mezi zprávami je reportáž očitých svědků z tohotočasných procesů s disidenty v Sovětském svazu, týkající se disidentského spisovatele Anotola M a r č e n k a, baptistického církevního činitele Geogije V i n š e a dalšího spisovatele Vladimíra M a r a m z i n a. Všichni odsoudili do táborů na Sibiři a neb do žalářů.

"Kronika běžných událostí" popisuje nejnovější kroky ve vyšetřování vedených sovětskou tajnou policií KGB proti další tajné publikaci zvané "Kronika Kitevské katolické církve". V souvislosti s tímto případem drží na litvě zavřených alespoň 7 lidí mezi nimi i moskevského biologa Sergije K o v a l o v a, který je blízkým přítelem dr. Sacharova a je členem sovětské odbočky organizace pro lidská práva Amnesty International.

V sousední baltské republice Estonsku podle "Kroniky běžných událostí" zatklí v prosinci několik lidí v souvislosti s případem Estonského demokratického hnutí. Je to tajná organizace, která v r. 1972 obrátila se na Spojené národy s dvěma memorandami dožadujícími se evakuace sovětského vojska z Estonska a obnovení nezávislosti Estonska. Znění těchto memorand došlo na západ v září 1974.

Z další zprávy "Kroniky běžných událostí" je divný případ Borise V i n o k u r o v a, který je šéfer personálního oddělení státního rozhlasového a televizního výboru. V únoru tohoto roku Vinokurov údajně vyhlásil, že Sovětský svaz potřebuje dvoupartajný systém a že se chystá vystoupit z KS a založit jakési alternativní hnutí. Dva dni na to jak hlásí "Kronika běžných

událostí" Vinokurava zatkl a zavřeli ho do blázince.

Abyste mohli sesbírat všechny tyto informace z rozličných končin Sovětského svazu, získat popisy soudních zapsů, získat zprávy o poměrech v pracovních táborech a v osobitých psychiatrických nemocnicích "Kronika běžných událostí" se musí spoléhat na širokou síť korespondentů, kteří jsou vpravděpodobně v dost vysokých pozicích sovětského veřejného života. Vyznačuje to i skutečnost, že napřík rozhodnému usíli policie KGB, se jí nepodařilo umlčet "Kroniku" a ani jiné tajné publikace Samizdatu.

Dr. Sacharov zřejmě není sam ve své kampani proti porušování lidských práv v Sovětském svazu.

Oslavy 30.výročí konce II. svět. války.

Podle časopisu "Münchener Merkur": Vítězné pochody na Východě a trozřechu i na Západě. V Moskvě při oslavě a slavnosti nevyústili v sovětské plánované divadlo protože Washington, Londýn a Paříž se rozhodli nevyslat své nejvyšší představitele k oslavám konce II. svět. války, aby se na historicky nepřijatelnou míru nezvlečovala úloha Sovětského svazu. Ani prosebný list sovětského prezidenta F o d g o r n é h o královně A l ž b ě t ě doručený, ještě v březnu nezměnil postoj Londýna. V Paříži řekl prezident Giscard d'É s t a i n g, že toto je poslední oslava tohoto druhu a napříště prohlásil 8. březen za den evropské jednoty. Bylo to jak by se jedna kapitola našeho světa ukončila i protokolárními kroky.

Týdeník "Die Zeit" načrtává na pozadí skončení II. světové války budoucí světově-politický vývoj a píše: Dnes už nejde o to kdo vyvolal II. světovou válku, dnes jde o to, kdo zabránil III. světové válce. O to, kdo se zaslouží nejvíce o to, aby se zabránilo konfrontaci. A taky o to, kdo to skutečně dobře myslí se spoluprací a nesnaží se jenom zodpovídat základní Leninovu otázku - kdo z koho. Staré fronty, které se při tomto výročí znovu připomínají dnes s už nahradili fronty nové. Bipolarita, kterou se tak pýší obě velmoci se už dávno ztratila a zůstala jen vojenskou realitou. Světově politický trojúhelník jenž byl koncepcí Henryho K i s s i n g e r a má též jen omezenou účinnost. Dostáváme se do fáze v které menší velmoci ruší plány supervelmocí, ke světu lokálních obrů jako je Irán, Brazílie, Nigérie a Indie budou hrát o mnoho důležitější, větší úlohu než jak si to supervelmoci ještě včera představovali.

Nezávislé londýnské "Timesy" při příležitosti 30.výročí kapitulace píší: Británie se nestala obětí invaze, nebyla okupovaná a nebo poražena. Nikdy nebyla konfrontovaná s morální dilemou, nemusela se podrobit sebezpytování a pokoření, které porážku provází. Zachovala si jakýsi druh politické neposkvrněnosti, která je ještě stále odlišuje od těch, kteří zakusili porážku. Tento rozdíl je ještě příznačnější ve vztazích k Sovětskému svazu a východní Evropě. A tak třeba mít značnou dávku představivosti na pochopení projevů a oslav, které nyní probíhají v sovětské sféře v tak obrovském rozsahu. Bezpochyby, že zejména mezi starší generací je v tomto přístupu opravdová upřímnost, která nemusí souhlasit s oficiální linií. V širším kontextu Sovětský svaz má osobitú příčinu na zdůrazňování oslav tento rok. Potřebuje si připomenout sam sobě a svým spojencům a stejně tak i protivníkům, svoji vojenskou sílu a nádrazenost systému. Musí přesvědčit otálející spojence ve východní Evropě, že jsou na straně vítězství ve světové historii. Ale především chce si připravit půdy k zakončení konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, na které se mají stvrdit současné hranice a politické rozdělení Evropy.